

Сиромаштво и социјална неједнакост, 2022.

У 2022. години стопа ризика од сиромаштва износила је 20,0%, и у односу на 2021. годину нижа је за 1,2 процентна поена. Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености износила је 28,1%, и у односу на 2021. годину нижа је за 0,3 п. п.

У 2022. години стопа ризика од сиромаштва износила је 20,0%, и у односу на 2021. годину нижа је за 1,2 процентна поена. Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености износила је 28,1%, и у односу на 2021. годину нижа је за 0,3 п. п.

1. Основни показатељи сиромаштва и социјалне искључености

	2018	2019	2020	2021	2022
Стопа ризика од сиромаштва, %	24.3	23.2	21.7	21.2	20.0
Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености ¹⁾ , %	33.9	31.1	29.8	28.4	28.1
Праг ризика од сиромаштва (месечни просек), РСД	16615	19381	22000	24064	26509

¹⁾ Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености модификована је у складу са новим циљем стратегије ЕУ 2030. Детаљније у методолошким објашњењима, као и на линку: [Glossary: At risk of poverty or social exclusion \(AROPE\) - Statistics Explained \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A520200600001_20200601).

Стопа ризика од сиромаштва представља проценат лица чији је расположиви еквивалентни приход нижи од прага ризика од сиромаштва, који је у 2022. износио 26 509 динара просечно месечно за једночлано домаћинство. Ова стопа не показује колико лица је стварно сиромашно, већ колико њих има приход нижи од прага ризика од сиромаштва.

Праг ризика од сиромаштва за домаћинство с двоје одраслих и једним дететом млађим од 14 година износио је 47 715 динара, док је за четворочлано домаћинство с двоје одраслих и двоје деце млађе од 14 година износио 55 668 динара.

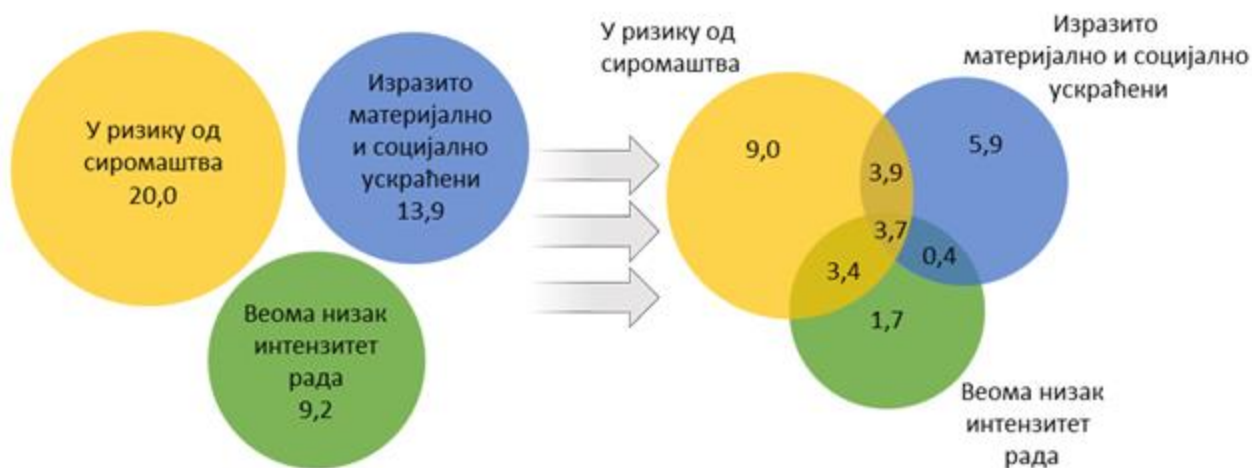
Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености показује проценат лица која су у ризику од сиромаштва, или су изразито материјално и социјално ускраћена, или живе у домаћинствима веома ниског интензитета рада.

Посматрано према старости, лица стара 65 и више година била су највише изложена ризику од сиромаштва – 22,6%, као и лица старости од 55 до 64 године – 21,6%. Најнижу стопу ризика од сиромаштва имала су лица старости од 25 до 54 године – 17,9%.

Према типу домаћинства, највишу стопу ризика од сиромаштва имала су једночлана домаћинства која чине лица стара 65 и више година – 37,5%, а најнижу стопу ризика од сиромаштва имала су домаћинства која чине три или више одраслих особа – 15,4%.

Стопа ризика од сиромаштва према најчешћем статусу у активности, за лица стара 18 и више година, показује да је 49,2% незапослених лица било изложено ризику од сиромаштва. Самозапослена лица имала су већу стопу ризика од сиромаштва од лица запослених код послодавца, 11,2% у односу на 5,6%. За пензионере ова стопа износила је 19,7%.

Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености, %

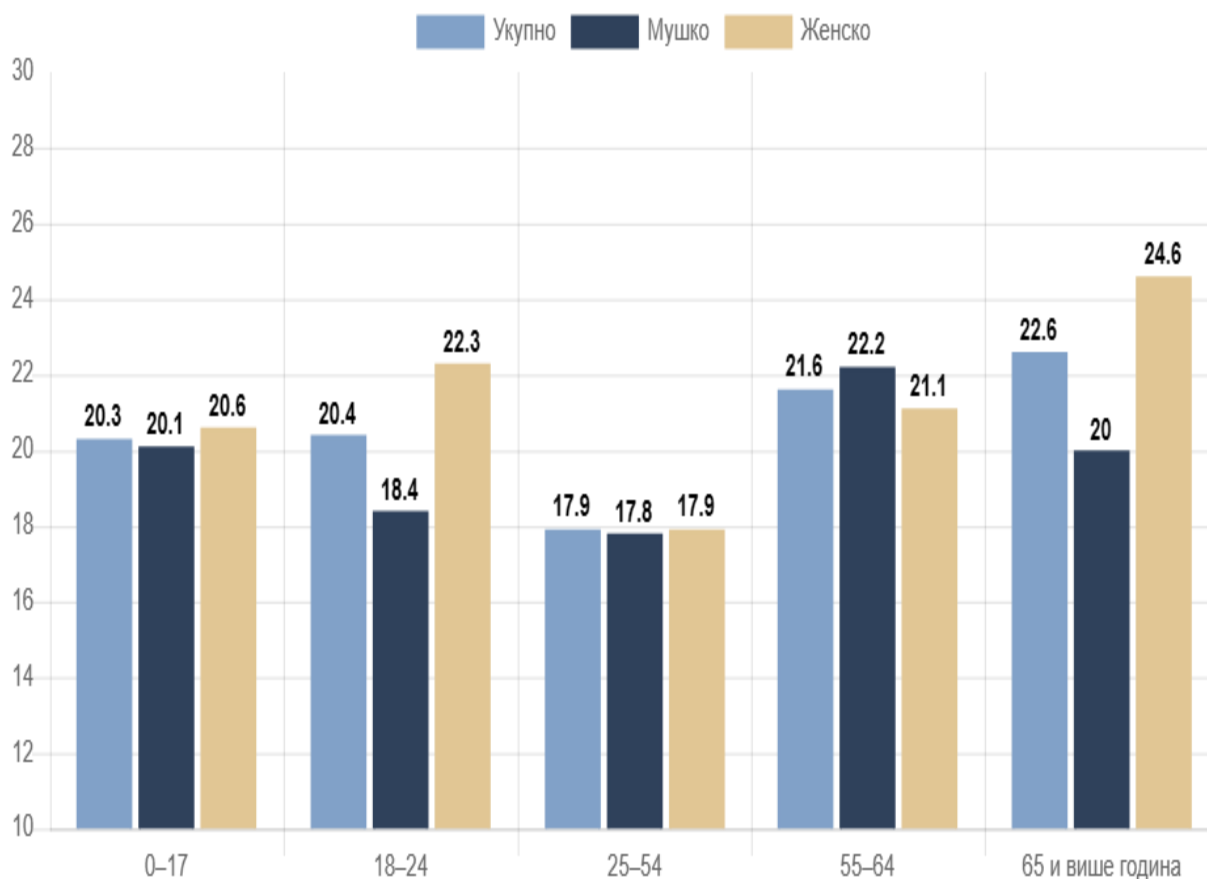
2. Показатељи сиромаштва и социјалне искључености

	2018	2019	2020	2021	2022
Стопа ризика од сиромаштва, %	24.3	23.2	21.7	21.2	20.0
Праг ризика од сиромаштва (месечни просек), РСД					
Једночлано домаћинство	16615	19381	22000	24064	26509
Домаћинство с двоје одраслих и једним дететом, млађим од 14 година	29907	34886	39600	43315	47715
Две одрасле особе са двоје деце млађе од 14 година	34892	40700	46200	50533	55668
Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености, %	33.9	31.1	29.8	28.4	28.1
Стопа ризика од сиромаштва пре социјалних трансфера, %					
Социјални трансфери нису укључени у приход	29.6	28.3	26.7	29.5	25.3
Пензије и социјални трансфери нису укључени у приход	48.7	46.6	44.8	46.4	41.5
Релативни јаз ризика од сиромаштва	37.4	32.1	27.1	28.3	25.7
Квинтилни однос C80/C20	8.6	6.5	6.1	5.9	5.5
Гини коефицијент	35.6	33.3	33.3	33.3	32.0
Стопа трајног ризика од сиромаштва	19.6	15.9	14.5	16.5	12.9

3. Стопа ризика од сиромаштва према полу и старости, 2022.

%			
	Укупно	Мушко	Женско
Укупно	20.0	19.3	20.7
0–17	20.3	20.1	20.6
18–64	19.0	18.8	19.2
18–24	20.4	18.4	22.3
25–54	17.9	17.8	17.9
55–64	21.6	22.2	21.1
65 и више година	22.6	20.0	24.6

Графикон 1. Стопа ризика од сиромаштва према полу и старости, %

4. Стопа ризика од сиромаштва према типу домаћинства

	%				
	2018	2019	2020	2021	2022
Сва домаћинства без издржаване деце	21.2	19.8	21.0	20.9	20.8
Једночлано домаћинство	34.3	31.8	34.0	36.5	35.4
Једночлано домаћинство, мушко	33.7	28.9	30.9	32.0	33.0
Једночлано домаћинство, женско	34.8	33.8	36.1	39.4	36.9
Једночлано домаћинство, лице млађе од 65 година	37.2	32.7	37.1	36.3	32.1
Једночлано домаћинство, лице старо 65 и више година	32.6	31.2	32.2	36.6	37.5
Две одрасле особе	19.8	19.4	22.5	21.4	22.8
Две одрасле особе, обе млађе од 65 година	24.3	21.4	25.3	22.6	23.7
Две одрасле особе, бар једна стара 65 или више година	16.9	18.4	21.0	20.7	22.3
Три или више одраслих особа	17.4	15.7	15.1	14.3	15.4
Сва домаћинства са издржаваном децом	26.8	26.1	22.3	21.4	19.2
Један родитељ с једним или више издржаване деце	36.5	41.6	31.9	34.7	33.8
Две одрасле особе с једним издржаваним дететом	24.1	23.9	18.4	16.7	15.7
Две одрасле особе с двоје издржаване деце	21.3	19.1	18.2	18.6	19.7
Две одрасле особе с троје или више издржаване деце	53.6	51.9	37.2	38.8	26.6

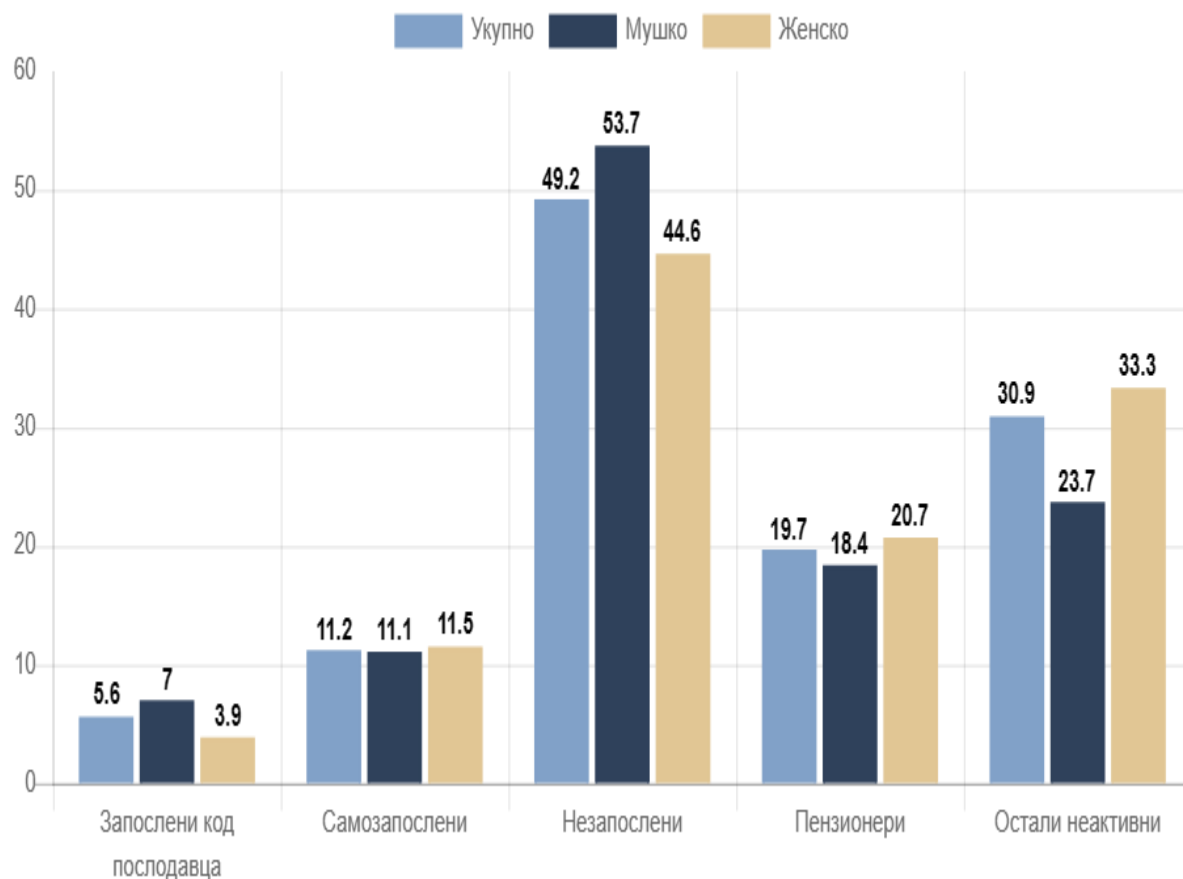
%

	2018	2019	2020	2021	2022
Три или више одраслих особа са издржаваном децом	25.5	25.4	22.5	20.6	18.5

5. Стопа ризика од сиромаштва према најчешћем статусу у активности и полу (за лица стара 18 и више година), 2022.

	%		
	Укупно	Мушко	Женско
Раде	6.2	7.6	4.4
Запослени код послодавца	5.6	7.0	3.9
Самозапослени	11.2	11.1	11.5
Не раде	30.4	30.9	30.1
Незапослени	49.2	53.7	44.6
Пензионери	19.7	18.4	20.7
Остали неактивни	30.9	23.7	33.3

Графикон 2. Стопа ризика од сиромаштва према најчешћем статусу у активности и полу (за лица стара 18 и више година), %

6. Дисперзија око прага ризика од сиромаштва

	%				
	2018	2019	2020	2021	2022
Стопа ризика од сиромаштва (40% медијане еквивалентног расположивог прихода)	13.7	11.2	9.3	9.2	8.2
Стопа ризика од сиромаштва (50% медијане еквивалентног расположивог прихода)	18.0	16.8	14.1	14.7	13.1

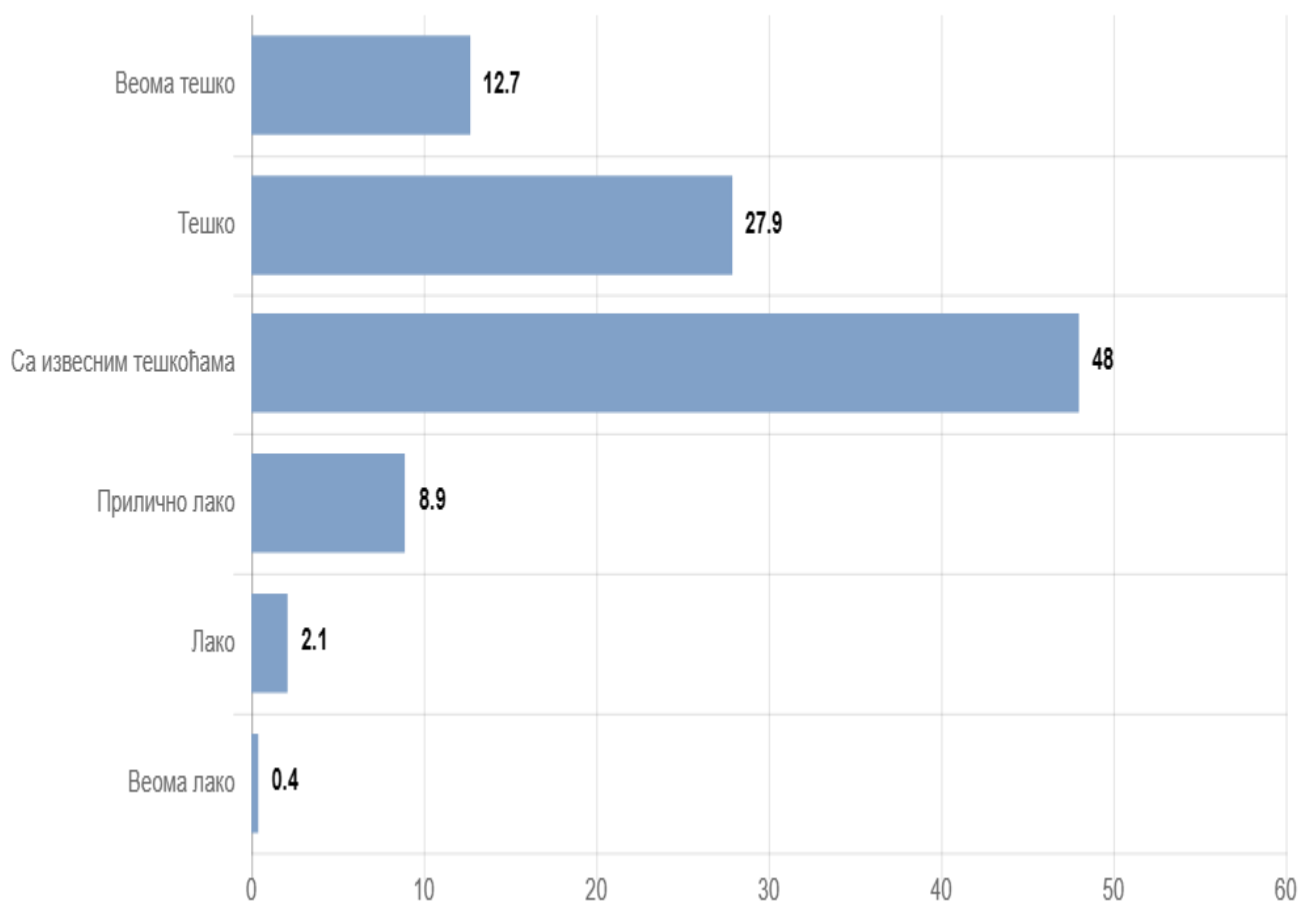
%

	2018	2019	2020	2021	2022
Стопа ризика од сиромаштва (70% медијане еквивалентног расположивог прихода)	30.1	30.0	27.6	28.0	26.2

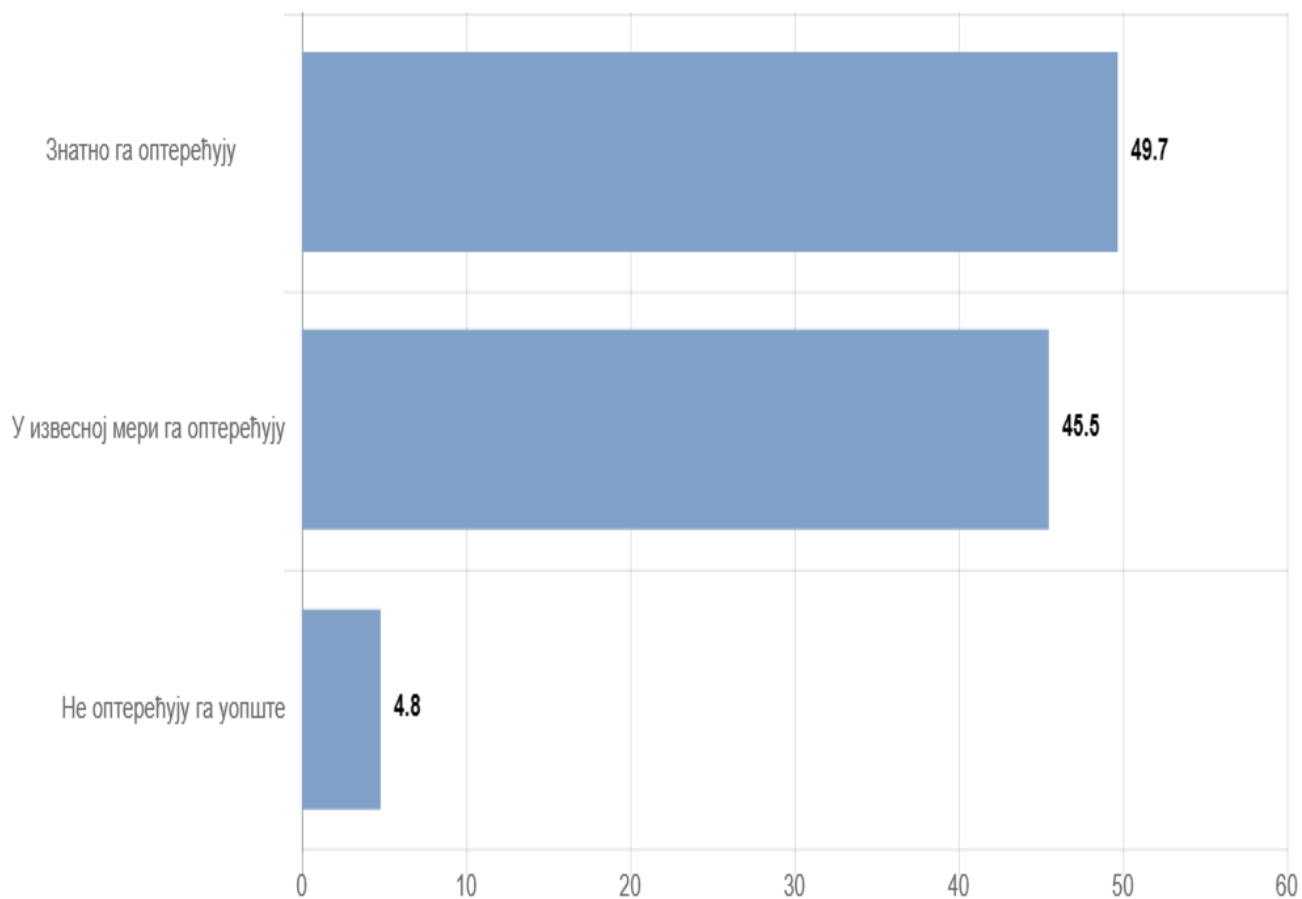
7. Показатељи материјалне ускраћености

	%				
	2018	2019	2020	2021	2022
Лица која живе у домаћинствима која себи не могу да приуште недељу дана одмора ван куће	52.0	50.5	48.5	43.6	40.6
Лица која живе у домаћинствима која себи не могу да приуште месо или рибу (или њихову вегетаријанску замену) у оброку сваког другог дана	18.8	15.1	14.9	14.9	14.7
Лица која живе у домаћинствима која не могу да подмире неочекивани трошак који би био плаћен из буџета домаћинства	39.8	35.5	35.1	33.9	32.9
Лица која живе у домаћинствима која себи не могу да приуште адекватно загревање стана	10.0	9.9	9.5	9.4	9.5
Стопа материјалне и социјалне ускраћености¹⁾	29.9	24.4	22.6	21.4	21.5

Графикон 3. Стопа субјективног сиромаштва (Могућност домаћинства да „састави крај крајем“), %

Графикон 4. Финансијско оптерећење буџета домаћинства трошковима становања, %

Методолошка објашњења

Референтни извор података за обрачун индикатора сиромаштва, социјалне искључености и услова живота је годишње истраживање Анкета о приходима и условима живота (СИЛК). Анкета је усклађена са регулативама Европске уније и Евростатовом методологијом, прописанима за ово истраживање *EU-SILC (Statistics on Income and Living Conditions)*.

Индикатори сиромаштва и социјалне искључености који су објављени у овом саопштењу израчунати су на основу података добијених из Анкете спроведене у 2022. години.

Обрачун прага ризика од сиромаштва, стопе ризика од сиромаштва и осталих монетарних индикатора заснива се на приходима који су остварени у домаћинствима у 2021. години.

Референтни период

- **за приходе домаћинства** је претходна календарска година – 2021. година,
- **за материјалну и социјалну ускраћеност** је тренутак анкетања – 2022. година.

Анкета у 2022. години спроведена је на узорку од 5 976 домаћинстава, од којих је анкетирано 5 037 домаћинстава, односно 13 423 лица старости 16 и више година.

Под **домаћинством** се подразумева свака породична или друга заједница лица, која заједно станују и заједно троше средства за подмиривање основних животних потреба (исхрана, становање и сл.), без обзира на то да ли се сви чланови стално налазе у месту где је настањено домаћинство, или неки од њих привремено бораве у другом месту у земљи или у иностранству, због рада, школовања или неког другог разлога.

Појам „**издржавана деца**“ односи се на лица млађа од 18 година, као и на лица стара од 18 до 24 године која живе с барем једним родитељем и економски су неактивна.

Еквивалентни приход је укупни расположиви приход домаћинства равномерно расподељен међу члановима домаћинства према модификованој скали еквиваленције Организације за економску сарадњу и развој (*Organisation for Economic co-operation and Development – OECD*). Према овој скали, први одрасли члан домаћинства добија вредност 1, остали одрасли чланови стари 14 и више година вредност 0,5 и деца испод 14 година вредност 0,3. Приход домаћинства не укључује приход у натура.

Праг ризика од сиромаштва (релативна линија сиромаштва) представља 60% медијане еквивалентног прихода и изражава се у динарима.

До 2020. године, за праћење напретка у остваривању циљева Стратегије ЕУ 2020 коришћен је индикатор „Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености“. Од 2021. године, у складу са новом стратегијом ЕУ 2030, за праћење остваривања циљева користи се модификовани индикатор „Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености“, који се обрачунава према измењеној методологији.

Према новој методологији за израчунавање композитног индикатора „Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености“, обрачун „Стопе ризика од сиромаштва“ остао је непромењен, „Стопа изразите материјалне ускраћености“ замењена је „Стопом изразите материјалне и социјалне ускраћености“, а „Стопа веома ниског интензитета рада“ израчунава се по измењеној методологији.

Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености (AROE) показује проценат лица која су у ризику од сиромаштва, или су изразито материјално и социјално ускраћена, или живе у домаћинствима веома ниског интензитета рада.

Стопа ризика од сиромаштва представља проценат лица чији је еквивалентни расположиви приход нижи од прага ризика од сиромаштва. Ова стопа не показује колико лица је стварно сиромашно, већ колико њих има приход нижи од прага ризика од сиромаштва.

Стопа материјалне и социјалне ускраћености показује проценат лица која живе у домаћинствима, која нису у финансијској могућности да себи приуште најмање пет од 13 ставки материјалне и социјалне ускраћености. Према новој методологији, ставке материјалне и социјалне ускраћености (седам на нивоу домаћинства и шест на нивоу лица) јесу:

1. немогућност домаћинства да себи приушти адекватно загревање стана,
2. немогућност домаћинства да приушти замену дотрајалог намештаја,
3. немогућност домаћинства да себи приушти аутомобил,
4. немогућност домаћинства да свим члановима приушти недељу дана одмора ван куће бар једном годишње,
5. немогућност домаћинства да подмири неочекивани трошак у износу од 24 000 динара, који би био плаћен из буџета домаћинства,

6. немогућност домаћинства да себи приушти месо или рибу у оброку (или њихову вегетеријанску замену) сваког другог дана,
7. кашњење са плаћањем ренте, ратуе за стамбени или потрошачки кредит или рачуна за комуналне услуге, за стан у којем домаћинство живи,
8. немогућност лица да замени изношену гардеробу новом,
9. немогућност лица да себи приушти два пара адекватне обуће за свакодневне активности (укључујући један пар који је за све временске прилике),
10. немогућност лица да сваке недеље потроши мању количину новца, за сопствене потребе,
11. немогућност лица да се редовно бави неком слободном активношћу,
12. немогућност лица да се окупи са пријатељима/породицом на пићу/ручку/вечери, барем једном месечно,
13. немогућност лица да, у домаћинству, има приступ интернету.

Стопа изразите материјалне и социјалне ускраћености показује проценат лица која живе у домаћинствима, која нису у финансијској могућности да себи приуште најмање седам од 13 ставки материјалне и социјалне ускраћености.

Интензитет рада представља број месеци у којима су сви радно способни чланови домаћинства радили у референтном периоду у односу на теоретски број месеци у којима су чланови домаћинства могли да раде. Интензитет рада може бити веома низак (0–0,20), низак (0,20–0,45), средњи (0,45–0,55), висок (0,55–0,85) и веома висок (0,85–1).

Према новој методологији, промењена је старосна граница лица за обрачун индикатора са 0–59 година на 0–64 године и проширен је обухват радно способних чланова домаћинства. Радно способни чланови домаћинства су лица старости 18–64 године, искључујући: студенте (старости 18–24 године), лица која су према најчешћем статусу у активности пензионери или примају пензију (осим породичне пензије), као и лица старости 60–64 године која су неактивна и живе у домаћинствима у којима је главни извор прихода пензија (искључујући породичну пензију).

Веома низак интензитет рада односи се на домаћинства у којима су радно способни чланови радили мање од 20% од укупног броја месеци у којима су могли да раде током референтног периода.

Релативни јаз ризика од сиромаштва представља разлику између прага ризика од сиромаштва и медијане еквивалентног расположивог прихода лица која су испод прага ризика од сиромаштва.

Квинтилни однос (C80/C20) пореди укупан еквивалентни расположиви приход највишег приходног квинтила (20% становништва с највишим еквивалентним расположивим приходом) са укупним еквивалентним расположивим приходом најнижег приходног квинтила (20% становништва с најнижим еквивалентним расположивим приходом).

Гини коефицијент представља меру неједнакости расподеле прихода. Вредност овог коефицијента креће се у интервалу од 0 до 100. Када би његова вредност била 0, то би значило да је постигнута идеална расподела прихода и да сва лица имају исти приход. Како се вредност Гини коефицијента повећава, тако се повећава и приходна неједнакост.

Стопа трајног ризика од сиромаштва представља проценат лица која су у ризику од сиромаштва у текућој години и која су у најмање две од три претходне године била у ризику од сиромаштва.

Најчешћи статус у активности за лица стара 18 и више година, односно на статус активности лица у којем је оно провело најмање седам месеци током референтног периода.

Дисперзија око прага ризика од сиромаштва показује осетљивост стопе ризика од сиромаштва на избор прага сиромаштва – 40%, 50%, 70% медијане еквивалентног расположивог прихода.

Стопа субјективног сиромаштва (могућност домаћинства да „састави крај с крајем“) представља субјективни осећај домаћинства о тешкоћама са којима се суочава у настојању да плаћа своје редовне и неопходне трошкове, узимајући у обзир укупна примања свих чланова домаћинства.

Финансијско оптерећење буџета домаћинства трошковима становања односи се на субјективну процену домаћинства у којој мери трошкови становања представљају финансијско оптерећење за домаћинство. Трошкови становања обухватају рату за отплату стамбеног кредита, ренту, издатке за комуналне услуге, издатке за услуге повезане са становањем, као и издатке за редовно одржавање стана.

Републички завод за статистику од 1999. године не располаже појединим подацима за АП Косово и Метохија, тако да они нису садржани у обухвату података за Републику Србију (укупно).

Едиција Саопштење: ISSN 0353-9555, Саопштење број: 287 , ознака: ПД10

Контакт: Наташа Мијаковац , email: natasa.mijakovac@stat.gov.rs , телефон/телефакс: +381 11 6964 227

Издаје: Републички завод за статистику, одговара: др Миладин Ковачевић, директор